

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У 2025–2026 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Інструктивно-методичні рекомендації розроблені з урахуванням викликів сьогодення, ключових законодавчих змін і сучасних вимог до системи дошкільної освіти України. Вони покликані надати практичну допомогу керівникам (директорам), вихователям-методистам та іншим педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти (ЗДО) в організації ефективного, безпечного та розвивального освітнього процесу у 2025–2026 навчальному році.

Виокремимо загальні засади та стратегічні пріоритети, на які необхідно спрямувати увагу під час організації освітнього процесу в ЗДО у 2025–2026 н. р.:

1. Безумовний пріоритет безпеки та захисту життя дітей раннього й дошкільного віку, що включає:

- *Фізичну безпеку.* Забезпечення функціонування та належного облаштування укріплень згідно з чинними нормами. Регулярне проведення тренувальних евакуацій і навчання дітей алгоритмів дій під час повітряних тривог, надзвичайних ситуацій (пожежі, техногенні катастрофи). Розробка та постійне оновлення чітких планів евакуації і дій персоналу. Контроль за станом приміщень, обладнання та території ЗДО.
- *Психологічну безпеку.* Створення атмосфери довіри, підтримки й емоційного комфорту. Забезпечення психологічного супроводу дітей і дорослих, які переживають стрес або травматичний досвід. Упровадження елементів арттерапії, ігротерапії, казкотерапії для стабілізації емоційного стану дітей.
- *Медичну безпеку.* Дотримання санітарно-гігієнічних норм, контроль за станом здоров'я дітей та працівників. Організація профілактичних заходів, навчання надання першої домедичної допомоги.

Нормативні документи:

Кодекс цивільного захисту України (зі змінами)		
Закон України «Про освіту» (ст. 26: Безпечне освітнє середовище)		
Закон України «Про дошкільну освіту» (ст. 11: Забезпечення безпечних умов діяльності)		

Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів (наказ МОЗ України від 24.03.2016 № 234)		
Національна Концепція безпеки закладів освіти		
Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2025/2026 року		
Наказ МОНУ (очікується) щодо початку нового навчального року в умовах воєнного стану		

Корисні ресурси:

Матеріали Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) щодо мінної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях		
Методичний посібник «Організація цивільного захисту, забезпечення освітнього процесу з питань безпеки життєдіяльності та створення безпечних умов для проведення навчання в закладах освіти»		
Рекомендації UNICEF щодо психосоціальної підтримки дітей в умовах кризи		
Алгоритм дій працівників закладів дошкільної освіти під час сигналу повітряної тривоги		

Платформа «Моя фортеця»		
---	--	--

2. Здійснення освітньої діяльності відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти (БКДО) та методичних рекомендацій до БКДО:

- *Програмне забезпечення:* ЗДО мають обирати та використовувати освітні програми, що відповідають Державному стандарту дошкільної освіти та затверджені МОНУ.
- *Наступність:* забезпечення плавної і системної наступності між дошкільною та початковою освітою (НУШ), урахуваючи компетентнісний підхід.
- *Внутрішня система забезпечення якості освіти:* регулярний самоаналіз та оцінювання ефективності освітнього процесу, моніторинг досягнень дошкільників і професійної компетентності педагогів.

Нормативні документи:

Державний стандарт дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти, затверджений наказом МОНУ від 12.01.2021 № 33)		
Лист МОНУ від 16.03.2021 № 1/9-148 «Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти»		
Перелік освітніх програм, за якими здійснюється навчання дітей у ЗДО (щорічно оновлюється наказом МОНУ)		
Алгоритм дій щодо забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою для фахівців і батьків вихованців щодо початку систематичного навчання дитини в закладі освіти		
Лист МОНУ (очікується) щодо організації освітнього процесу в ЗДО у 2025–2026 н. р.		

Корисні ресурси:

Офіційний сайт МОН України (розділ «Дошкільна освіта»)		
Сайт Інституту модернізації змісту освіти (ІМЗО)		
Сайт Інституту модернізації змісту освіти (ІМЗО)		
Інфобокс «Новий ЗУ «Про дошкільну освіту» від Південного міжрегіонального управління Державної служби якості освіти		
Сайт Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти		
Сайт «Дошкільна освіта Миколаївщини»		
Сайт освітньої платформи розвитку дошкільнят «НУМО»		

Обласна закрита спільнота для професійного спілкування, миттєвого обміну актуальною інформацією та досвідом педагогів дошкілля Миколаївської області «Дошкнярики Миколаївщини»		
--	--	---

3. Реалізація інклюзивного підходу та забезпечення рівного доступу:

- *Створення доступного середовища:* адаптація приміщень і території ЗДО, забезпечення безбар'єрності для дітей з особливими освітніми потребами (ООП).
- *Індивідуальні програми розвитку (ІПР):* розробка та реалізація ІПР для дітей з ООП за участю команди психолого-педагогічного супроводу (ППС). Залучення до роботи корекційних педагогів, практичних психологів, учителів-дефектологів, учителів-логопедів.
- *Співпраця з ІРЦ:* тісна взаємодія з інклюзивно-ресурсними центрами щодо діагностики, консультування та супроводу дітей з ООП.
- *Підтримка сімей:* надання методичної та психологічної підтримки батькам дітей з ООП.

Нормативні документи:

Закон України «Про освіту» (ст. 20: Інклюзивне навчання)		
Закон України «Про дошкільну освіту» (ст. 11: Створення інклюзивних груп)		
Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивно-ресурсних центрів» (зі змінами)		
Методичні рекомендації щодо облаштування безбар'єрних маршрутів		

Корисні ресурси:

Портал ІРІ		
Офіційний сайт МОНУ (розділ «Інклюзивне навчання»)		
Ютуб-канал «Школа інклюзивної освіти: Інклюзія від А до Я»		
Всеукраїнська благодійна організація Даун Сіндром		

Організація освітньої діяльності в ЗДО в умовах воєнного стану.

Основний формат організації діяльності закладів дошкільної освіти **очний (денний)**, однак, на жаль, реалії сьогодення вимагають від нас адаптації освітнього процесу до викликів, пов'язаних з безпековою ситуацією, тому в різних регіонах країни, керівники військових (військово-цивільних) адміністрацій і засновники установ можуть приймати рішення щодо впровадження **дистанційного** або **змішаного** формату навчання.

Форма організації освітнього процесу може змінюватись упродовж року, адже така гнучкість дозволяє оперативно реагувати на зміну умов, зокрема за наявності постійної загрози безпеці.

Ми розуміємо, що це створює додаткові труднощі, проте наша головна мета під час **очного формату** залишається незмінною – **забезпечити безпечне та якісне освітнє середовище для кожної дитини дошкільного віку** через:

1. Пріоритет ігрової діяльності:

- Забезпечення достатнього часу та простору для *вільної гри* дітей, яка є основою їхнього саморозвитку.
- *Сюжетно-рольові ігри*: створення умов для розвитку складних сюжетів, розподілу ролей, використання атрибутів («Лікарня», «Школа», «Магазин», «Українська родина»).
- *Дидактичні ігри*: цілеспрямоване використання дидактичних ігор для формування конкретних знань, умінь та навичок (ігри з лото, пазлами, сортерами, головоломками).

- *Рухливі ігри*: щоденне включення рухливих ігор на свіжому повітрі та в приміщенні для розвитку фізичних якостей і зняття емоційної напруги.

2. Інтегрований підхід:

- *Тематичні тижні / проєкти*: організація освітнього процесу за принципом тематичних тижнів або довгострокових проєктів (наприклад, «Світ тварин», «Вода – це життя», «Моє рідне місто»), що дозволяє інтегрувати знання з різних освітніх напрямів.
- *Ранкові зустрічі*: проведення щоденних ранкових зустрічей для обговорення новин, планування дня, обміну емоціями, що сприяє розвитку комунікативних навичок і формуванню спільноти дітей.

3. Освітнє середовище:

- *Трансформованість та мобільність*: меблі й обладнання мають легко переміщатися, дозволяючи швидко змінювати простір для різних видів діяльності (від індивідуальної роботи до групових проєктів).
- *Насиченість і різноманітність*: забезпечення доступу до різноманітних матеріалів (природних, іграшкових, канцелярських), що стимулюють дослідницьку та творчу активність.
- *Сенсорний розвиток*: включення елементів для розвитку всіх органів чуття (тактильні доріжки, сенсорні столи, звукові іграшки).
- *Безпека й естетика*: естетичне оформлення приміщень і території, що відповідає віковим особливостям та інтересам дітей, з дотриманням усіх норм безпеки.

4. Використання сучасних освітніх технологій:

- *STREAM-освіта*: упровадження елементів науки, технологій, читання, інженерії, мистецтва та математики через ігрову й дослідницьку діяльність.
- *Проектна діяльність*: залучення дітей дошкільного віку до створення спільних проєктів, де вони самостійно або з невеликою допомогою дорослих досліджують, планують та реалізують свої ідеї.
- *Технології розвитку критичного мислення*: реалізація методів, що спонукають малюків ставити запитання, аналізувати інформацію, висловлювати власну думку та робити висновки.
- *LEGO-технологія в освітньому просторі*: педагогічна система, яка використовує конструктори LEGO для навчання та розвитку дітей. Вона базується на інтеграції елементів гри й експериментування, сприяючи розвитку мислення, творчості, уяви та соціальних навичок. LEGO-технологія допомагає дошкільникам реалізувати свої задуми, будувати та фантазувати, а також бачити кінцевий результат своєї роботи.

5. Діяльнісний підхід:

- Акцент на активній участі вихованців у пізнанні світу через практичні дії, досліди, ігри, конструювання, малювання, ліплення.
- Створення проблемних ситуацій, що спонукають дошкільників до самостійного пошуку рішень.

6. Психолого-педагогічну підтримку:

- надання першої психологічної допомоги;
- емоційно-фізична підтримка дітей, особливо під час перебування в укриттях;
- психологічне розвантаження дітей протягом дня; психолого-педагогічний супровід дітей з родин ВПО, військовослужбовців і Захисників України;
- підтримка дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків;
- інформаційний та методичний супровід освітнього процесу;
- емоційно-психологічна підтримка педагогів і запобігання професійному вигоранню.

Корисні ресурси:

Електронне видання – інформаційний бюлетень «Дошкілля. UA» від Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» (№ 1, 2024)		
Електронне видання – інформаційний бюлетень «Дошкілля. UA» від Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» (№ 2, 2024)		
Електронне видання – інформаційний бюлетень «Дошкілля. UA» від Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» (№ 1, 2025)		
Електронне видання – інформаційний бюлетень «Дошкілля. UA» від Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» (№ 2, 2025)		
Електронне видання – інформаційний бюлетень «Дошкілля. UA» від Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» (№ 3, 2025)		
Програма соціально-емоційного розвитку «Веселі друзі»		
Психоемоційна підтримка: звертайтеся за допомогою та допомагайте іншим		

Цифровий сервіс, розроблений МОНУ в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я, ініційованої першою леді України Оленою Зеленською, спільно з ГО «Підтримай дитину»		
Цифровий сервіс, розроблений МОНУ в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я, ініційованої першою леді України Оленою Зеленською, спільно з проєктом «Подбай про себе»		

Для забезпечення більшої залученості дітей рекомендовано розширювати очний формат через впровадження **змішаного навчання**, зокрема в рамках [проєкту ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні»](#).

Також можуть бути створені групи короткотривалого перебування, що дозволять дітям здобувати дошкільну освіту навіть за умов обмеженого доступу до очних занять у дитячих садках. Така форма навчання може організовуватися безпосередньо в укриттях, за умови погодження з військовими адміністраціями й засновниками громад, які з об'єктивних причин не можуть повністю відновити діяльність закладів. Групи короткотривалого перебування формують за запитом батьків і можуть функціонувати від 2 до 4 годин щоденно або 2–3 рази на тиждень. Це також актуально для закладів, чиї укриття не можуть вмістити всіх дітей і персонал. **Якщо під час освітнього процесу в ЗДО лунає сигнал «Повітряна тривога» або інше оповіщення про небезпеку, заняття одразу ж зупиняються.** Усі присутні повинні організовано переміститися до укриття та перебувати там до повного скасування тривоги. Освітній процес може, за певних умов, бути продовженим безпосередньо в укритті. **Після відбою тривоги, навчання відновлюється** у звичних приміщеннях ЗДО (або за його межами), з обов'язковим урахуванням необхідних коректив.

У ситуаціях, коли заклад дошкільної освіти знаходиться на території, що становить потенційну загрозу, і не має можливості забезпечити укриття, найкращим рішенням буде впровадження **дистанційної форми здобуття освіти**. Партнерська взаємодія педагогів ЗДО та родин дошкільнят передбачає системну підтримку і допомогу батькам в організації виховного процесу й розвитку їхньої дитини в сімейних умовах, а також спільне вироблення єдиних, ефективних підходів до цих важливих завдань. Батькам дітей, які здобувають дошкільну освіту дистанційно, потрібна особлива підтримка. Їм потрібно надавати не лише інформацію та необхідні матеріали, а й дієві практичні поради і зворотний зв'язок. **Це особливо важливо щодо дій у небезпечних ситуаціях.** Адже якщо вдома ігнорують сигнали тривоги, діти потім не розуміють, чому в садочку потрібно йти до укриття, і це викликає в них емоційне напруження.

Щоб ефективно **підтримати батьків** у вихованні та розвитку дітей, рекомендується організовувати:

- **Різноманітні консультації:** методичні поради, психологічна підтримка або надання актуальної інформації.
- **Освітні заходи:** курси, семінари та тренінги, що допоможуть батькам опанувати нові знання і навички.

- **Доступ до навчально-методичних матеріалів:** забезпечення батьків інформацією про наявні посібники, рекомендації та інші ресурси.

Корисні ресурси:

Чек-лист для батьків: як визначити рівень своєї тривоги за дитину		
«НУМО! бот – помічник у розвитку навичок у дошкільнят»		
«ЮНІСЕФ: спільнота для батьків»		

Типи організації освітньої діяльності

Заклад дошкільної освіти може організувати та проводити свою освітню діяльність за одним або декількома типами організації освітньої діяльності. Мобільні, сімейні й мінісадки, центри педагогічного партнерства: як вони насправді працюють і що дають батькам, педагогам і громадам? Рекомендуємо переглянути [вебінар](#) із заступницею міністра освіти Анастасією Коноваловою, що організовано Швейцарсько-українським проєктом DECIDE спільно з Міністерством освіти і науки України.

Організація дошкільної освіти у 2025–2026 навчальному році вимагатиме від закладів Миколаївщини гнучкості, інноваційності та першочергової уваги до безпеки і психологічного добробуту кожної дитини раннього та дошкільного віку. Вважаємо, що ефективна партнерська взаємодія з родинами й безперервний професійний розвиток педагогів стануть ключовими для забезпечення якісної, доступної та адаптованої до сучасних викликів дошкільної освіти.